

Adam Jarosz

Augustyn Jendrysik

Biuletyn Polonistyczny 21/1 (67), 89-91

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AUGUSTYN JENDRYSIK
(20 IX 1924 - 10 II 1977)

Augustyn Jendrysik był synem ziemi śląskiej. Urodził się 20 września 1924 r. w Pszowie, niewielkim miasteczku, w b.powiecie wodzisławskim. Liczni mieszkańcy Pszowa - podobnie jak ojciec Augustyna - utrzymywali się z pracy górniczej.

Humanistyczne aspiracje i zamiłowania wyniósł Jendrysik ze znakomitej szkoły średniej. Wspominał ją często z sympatią i wdzięcznością: ona bowiem ukształtowała jego osobowość, niwelując te wszystkie braki i opóźnienia w edukacji, jakie przynieść musiały lata wojenne.

Wybrał studia uniwersyteckie, wybrał też znakomity ośrodek uniwersytecki - Wrocław. Tu utalentowany młody człowiek znalazł kolegów i przyjaciół z różnych stron kraju i z różnych środowisk pochodzących. Tu także wybrał sobie mistrzów uniwersyteckich, ustalił kierunek zainteresowań historycznoliterackich, zaczął budować zasady postępowania badawczego. Magisterium zrobił u prof. Jana Kotta na podstawie rozprawy pt. "Wodewile Książna", ale jego ideałem życiowym i wzorem badacza był Tadeusz Mikulski. Jendrysik ogromnie wiele zawdzięczał - i w okresie swych studiów uniwersyteckich, i wówczas, gdy zaproszono go do pracy badawczej we wrocławskiej Pracowni Oświeceniowej IBL - znakomitemu twórcy tej Pracowni. Jendrysik, wierny badaniom opartym na źródłach, na archiwaliach - podobnie jak jego mistrz z wyboru, miał ogromny szacunek, żeby nie powiedzieć - kult dla faktu, dla niepozornych nawet szczegółów, które wspierały dopiero szersze ujęcia. Była to postawa znamienita dla wszystkich na ogół - i tych znakomitych, i szeregowych - uczniów i wychowanków profesora Tadeusza Mikulskiego.

Po studiach Jendrysik rok szkolny 1952/53 przepracował jako nauczyciel w Liceum Ogólnokształcącym w Nysie, ale rychło został powołany do pracy badawczej w IBL we Wrocławiu, gdzie w latach 1953-1961 pełnił obowiązki st.asystenta, a następnie adiunkta. Był to najpłodniejszy w sensie naukowym okres w jego życiu. Zgromadził wtedy wiele materiałów źródłowych, wypisów. Stworzył sobie warsztat naukowy, który miał mu służyć przez wiele lat. Wydał wówczas "Utwory dramatyczne" F.D.Knia-

żnina (1958). Powstały też wtedy najlepsze jego rozprawy, drukowane w centralnych periodykach i akademickich wydawnictwach źródłowych. Do r.1961, kiedy przeniósł się do WSP w Katowicach, opublikował dziewięć rozpraw, będących wynikiem wszechstronnej penetracji problematyki oświeceniowej. Interesował się m.in. publicystyką wieku XVIII, która w r. 1967 stała się przedmiotem jego rozprawy doktorskiej ("Problemy publicystyki Staszica"), niestety, nie opublikowanej dotąd; badał też teatr i recepcję literatury oświeceniowej, zajmował się kulturą literacką polskiego oświecenia, z pasją śledził genezę dzieł epoki oświecenia, w czym osiągnął interesujące wyniki ("Wokół daty powstania » Powrotu pośła« ").

Gdy na plan pracy naukowej i edytorskiej Augustyna Jendrysika spojrzemy jako na sprawę w pewnym sensie zamkniętą, to na pewno nie był to dorobek objętościowo duży, ale solidny, modyfikujący tradycyjne sformułowania, przynoszący nowe fakty i ustalenia, czym zawsze szczylił się ich autor. Toteż nic dziwnego, że w wielu znakomitych dziełach, monografiach i rozprawach dotyczących oświecenia spotyka się w tekście głównym i w przypisach nazwisko Jendrysika: nigdy nie jest ono celem polemicznych sprostowań, a prawie zawsze - stwierdzeń zasadniczych i bezspornych.

W latach 1961-1968 był adiunktem w Katedrze Historii Literatury WSP w Katowicach. Warunki panujące wówczas w tej uczelni zmusiły go jako adiunkta do podjęcia intensywnej działalności dydaktycznej, a zwłaszcza wykładowej, do której - po doświadczeniach pracy naukowej w instytucie naukowobadawczym - był nienawykły.

Dla nowego środowiska był wszakże nabytkiem bardzo cennym. Imponował odczytaniem i erudycją oraz znaczną dojrzałością metodologiczną. Miał zawsze świadomość, że literatura artystyczna (podobnie jak kultura) jest nie tylko produktem skomplikowanych procesów socjologicznych, ale także wytworem ludzkiego talentu, kultury literackiej, rozległej wiedzy i - co nie mniej ważne - uzdolnień pisarza. Ten ustępliwy i łagodny człowiek, jakim był na co dzień Jendryśik, w dyskusjach naukowych stawał się zasadniczy, pryncypialny, krytyczny zarówno w stosunku do swoich dokonań, jak też w stosunku do prac swoich kolegów, a nawet przełożonych.

Powstanie Uniwersytetu Śląskiego powitał z radością jako wyraz słuszných aspiracji kulturowych i naukowych ziemi śląskiej. Włączył się też bardzo aktywnie w prace organizacyjne b. Wydziału Humanistycznego UŚl. jako kierownik Studium Wieczorowego i członek zespołu dziekańskiego. Pełnił tę odpowiedzialną funkcję od r. 1968, tj. od chwili powstania Uniwersytetu Śląskiego, do 1971.

Wygłaszał równocześnie referaty i odczyty na konferencjach naukowych we Wrocławiu, Katowicach i Sosnowcu, organizowanych przez Instytut Badań Literackich i Podkomisję Śląską działającą przy Komisji Historycznoliterackiej Krakowskiego Oddziału PAN. Był członkiem Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Krakowie od r. 1968. Wcześniej jeszcze, bo od r. 1964, działał w Podkomisji Śląskiej przy wspomnianej Komisji Historycznoliterackiej, z siedzibą w Katowicach. Pełnił w niej obowiązki wiceprzewodniczącego, a od 1971 r. - sekretarza, gdy przekształciła się w Komisję. Od r. 1976 został członkiem Komisji Historycznoliterackiej Oddziału PAN w Katowicach.

W ostatnim okresie życia dr Augustyn Jendrysik skoncentrował się na przygotowaniu książki o "Powrocie posła". Śmierć przyszła w momencie szczególnie tragicznym, wówczas gdy widział już finał swej wieloletniej pracy, a podstawowe jej ogniwa przedstawiał na zebraniach naukowych.

Zmarł nieoczekiwanie po krótkiej i ciężkiej chorobie w dniu 10 lutego 1977 r. Pochowany został w rodzinnym Pszowie.

Doc. dr Adam Jarosz

ZOFIA SZMYDTOWA
(22 IV 1893 - 3 III 1977)

W dniu 3 marca 1977 roku zmarła w Warszawie Zofia Szmydtowa, emerytowany profesor zwyczajny Uniwersytetu Warszawskiego, członek Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN, redaktor naczelny - od 1934 roku - "Rocznika Literackiego", odznaczona Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski i innymi odznaczeniami oraz wyróżniona tytułem